

Bouwen aan *Thuis*

Kort Verkiezingsprogramma 2026-2030

Inleiding

Voor u ligt het verkorte verkiezingsprogramma 2026-2030 van GemeenteBelangen Het Hogeland.

GemeenteBelangen Het Hogeland staat voor een gemeente waar iedereen zich thuis voelt, waar u gezien wordt en waar u prettig en veilig kunt wonen, werken, sporten en ontspannen. We zorgen goed voor onze ouderen, houden oog voor mensen die het moeilijk hebben, en blijven solidair. De sterkste schouders dragen de zwaarste lasten.

In dit programma leest u hoe wij de komende jaren willen bouwen aan een sterk, leefbaar en toekomstbestendig Het Hogeland. Met aandacht voor wonen, werk, zorg, cultuur, landschap en een eerlijk en betrouwbaar bestuur.

We hopen dat u zich herkent in de keuzes die we maken. En we nodigen u van harte uit om met ons in gesprek te gaan. Heeft u ideeën, zorgen of goede voorstellen? Neem gerust contact met ons op. Samen maken we Het Hogeland nog mooier en sterker.

Onze 7 kernwaarden

1. **We zijn een onafhankelijke lokale politieke partij**, voor alle 52 dorpen en buurtschappen.
2. **Open en betrouwbaar**. We kiezen een positieve insteek. We praten niet *over*, maar **met** inwoners.
3. **Inwoners kennen hun dorp het beste**. Inwoners kennen hun omgeving, de geschiedenis en de oplossingen. Wij luisteren eerst en besluiten daarna.
4. **Kracht van dorpen, oog voor kwetsbare mensen**. We gaan uit van de kracht van de samenleving. Wie het alleen niet redt, laten we niet vallen. Familie, burens, verenigingen en kerken vormen samen het vangnet dat we als gemeente niet vervangen, maar versterken.
5. **Menselijke maat in een uitgestrekte gemeente**. Het Hogeland is groot in oppervlakte. Juist daarom organiseren we zaken zo klein en dichtbij mogelijk.
6. **Praktisch en nuchter**. Niet van bovenaf opgelegd, maar kijken wat goed is voor Het Hogeland.
7. **Prachtig gebied, geen stiltezone**. We wonen in een prachtig gebied, maar niet in een stiltezone. We zien volop kansen voor wonen, werken, recreatie en energie, mét respect voor ons landschap en onze natuur.

Een gemeente waar mensen zich thuis voelen

We zorgen voor:

- sterke dorpen en leefbare wijken
- kansen voor werk en ondernemerschap
- steun voor wie het moeilijk heeft
- zorgvuldig omgaan met geld, landschap en energie

Wij zijn een onafhankelijke lokale partij, voor alle inwoners van Het Hogeland. Wij durven te kiezen. Kiest u voor ons?

Onze speerpunten in één oogopslag

1. Meer betaalbare woningen in alle kernen.
2. Dorpen en wijken opknappen. Prachtdorpen.
3. Rondkomen mogelijk maken, armoede en schulden aanpakken.
4. Verenigingen en vrijwilligers ondersteunen en ontzorgen.
5. Jongeren maken de toekomst. Wonen, leren en werken in Het Hogeland.
6. Sterke landbouw en visserij, met voldoende ruimte om te ondernemen.
7. Eemshaven groeit buitendijks in balans met dorpen en natuur.
8. Lauwersoog en Lauwersmeer. Natuur de ruimte, toerisme met kwaliteit en ruimte om te wonen.
9. Veilige dorpen en wijken: minder overlast en rommel, voorkomen, handhaven en opruimen.
10. Stevige financiën en lage lokale lasten, lagere rioolheffing en een eerlijkere afvalstoffenheffing.
11. Aardbevingen en versterking. Sneller herstel, één aanspreekpunt, geen nieuwe gaswinning.
12. Bereikbaarheid op orde. Veilige fietspaden, sterk OV en betere verbindingen oost-west.
13. Energie eerlijk en haalbaar. Draagvlak, lokaal meeprofiteren en het net op orde, wonen en lokale bedrijven eerst.
14. Zorg dichtbij en passend. Sterke jeugdzorg, ondersteuning voor ouderen en ruimte om te sporten en ontmoeten.

1. Het Hogeland groeit: wonen voor iedereen

Want een eigen thuis is waar je je gezien en welkom voelt. Dé basis voor een goed leven in ons mooie Hogeland.

1.1 Gemeentelijk woonbedrijf: van plannen naar stenen

Nederland zit in een bouwcrisis. Het Hogeland ook. Maar dat hoeft niet zo te blijven. We willen méér woningen in onze grotere kernen, met **Bedum, Winsum, Leens en Uithuizen als groeikernen**. Ook in middelgrote en kleine dorpen willen we maatwerkoplossingen. We gunnen iedere inwoner een plek om zich écht thuis te voelen.

Om dit te realiseren, onderzoeken we een **gemeentelijk woonbedrijf**. Dit woonbedrijf:

- Koopt strategisch grond en maakt plannen bouwrijp.
- Trekt projecten van idee tot uitvoering en houdt tempo op vergunningen.
- Werkt met een heldere jaarplanning en rapporteert openbaar over de voortgang.

1.2 Flexwonen én mooie uitbreidingen

We kiezen voor een **én-én-benadering**: snel nú helpen, én bouwen aan blijvende kwaliteit.

- **Snel meer flexwoningen** om de druk nú te verlichten.
- **Doorbouwen aan permanente wijken** met kwaliteit: groen, parkeren en veilige routes.
- Ook oude (gemeentelijke) panden nemen we mee: herbestemmen voor **jongerenwoningen** waar het kan, anders sloop/nieuwbouw of locatie voor **tijdelijke flexwoningen**.

1.3 Wonen, werken, verbinden

De Eemshaven groeit en de trek van stad naar stad biedt kansen. We zorgen dat iedereen hier een fatsoenlijke plek vindt, zonder dat onze dorpen het gevoel van thuis verliezen. We zorgen voor:

- Kansen voor jongeren om hier te leren, werken én wonen.
- Voor tijdelijke werknemershuisvesting (rond de Eemshaven of grote projecten) zoeken we **passende locaties** en maken we duidelijke afspraken, zodat starters- en gezinswoningen beschikbaar blijven voor inwoners die hier hun toekomst opbouwen.

1.4 Huurders nú: kwaliteit en woonlasten

Bouwen is belangrijk, maar we kijken óók naar mensen die nú huren. Want een goed huis is meer dan een dak. Het moet warm, droog en betaalbaar zijn. Met corporaties maken we harde afspraken:

- **Geen schimmel, geen tocht, goed onderhoud.**
- We sturen op totale woonlasten: huur én energie.

1.5 Eerlijk wonen voor onze eigen mensen

We hebben een hart voor wie hier al jaren woont en bijdraagt.

Woningen zijn schaars. Daarom vinden wij het eerlijk dat **mensen met een duidelijke** band met onze gemeente een reële kans houden op een woning in hun eigen kern of regio, binnen de wet.

We benutten de huisvestingsverordening om lokale binding mee te laten wegen waar schaarste het grootst is, op objectieve punten zoals woonduur, werk of opleiding in de regio, mantelzorg of zorgbinding en het grootbrengen van kinderen hier. **We sluiten niemand uit** op herkomst of nationaliteit, maar voorkomen wel dat **mensen die hier al jaren wonen en bijdragen** standaard achteraan eindigen.

Met de komst van een provinciaal verhuurplatform willen we dit zo eerlijk en uitlegbaar mogelijk organiseren. We maken dit transparant en publiceren jaarlijks per kern hoeveel woningen zijn toegewezen en wat het effect is van regels voor lokale binding.

Ook bij **bouwkavels** willen we voorkomen dat Hogelandsters achteraan komen. Bij gemeentelijke kavels wegen we **lokale binding** mee, binnen de wet en met een **open en transparante** procedure. Met duidelijke spelregels en objectieve criteria (zoals woonduur, werk/opleiding, mantelzorgbinding). Bij veel belangstelling kiezen we voor een eerlijke methode, bijvoorbeeld **loting binnen de doelgroep**. We pakken speculatie aan met **zelfbewoning** en een **anti speculatiebeding**: een kavel is om op te wonen, niet om mee te handelen.

1.6 Leven met aardbevingen en versterking

Niemand staat er alleen voor. Wij staan naast u omdat onze inwoners er niet alleen voor mogen staan. We zetten daarom in op:

- **Eén herkenbaar gemeentelijk aanspreekpunt** voor wie vastloopt.
- **Heldere communicatie** over stappen en termijnen.
- **Versterking** koppelen aan verduurzaming en dorpsverbetering.
- **Immateriële schade** (stress, slapeloze nachten, mentale klachten) verdient volwaardige erkenning en passende compensatie.
- We staan naast onze inwoners en ondernemers bij complexe mijnbouwschades, zodat de afhandeling en het herstel **niet vastlopen**.

Nieuwe **gaswinning** in Groningen of **onder de Waddenzee** is wat ons betreft onacceptabel. De rekening van het verleden mag niet nog groter worden.

1.7 Jongeren weer een plek in hun eigen dorp

Jongeren zijn het kloppend hart van onze dorpen, zij besturen onze verenigingen en zorgen voor onze ouderen. Zij verdienen een plek in eigen dorp, maar vinden geen betaalbare woning. We willen dat vrijkomende (gemeentelijke) panden een tweede leven krijgen als woonplek voor jongeren en starters.

1.8 Hogelandster bouwstijl

Nieuwe huizen moeten voelen als thuiskomen passend bij ons unieke landschap. **Herkenbaar, nuchter en zorgvuldig ingepast.**

2. Prachtdorpen: sterke dorpen, een sterk Hogeland

Onze dorpen zijn plekken waar we elkaar kennen, helpen en ons écht thuis voelen. We willen dat u ziet én voelt dat er iets gebeurt: veiliger, netter, groener en beter onderhouden zodat u nog trotser bent op uw eigen dorp.

2.1 Dorpenfonds en ondernemersfonds

Want kleine ingrepen kunnen een groot verschil maken in het dagelijks leven van u en uw burens.

- **Dorpenfonds** voor kleine, zichtbare ingrepen die direct verschil maken.
- Dorpen krijgen meer zeggenschap: **zelf besturen**.
- **Ondernemersfonds** blijft behouden en wordt structureel gefinancierd.

2.2 Nieuwe Dorpenaanpak

We luisteren eerst naar u, want u kent uw dorp het beste. Daarom maken we samen plannen die écht passen.

- **Eén duidelijke werkwijze**, zodat iedereen weet hoe plannen tot stand komen.
- **Sneller van idee naar resultaat**, samen met dorpsbelangen en inwoners.
- **Dorpswethouders** instellen voor betere binding met het dagelijks bestuur.

2.3 Masterplannen Bedum, Uithuizen, Winsum en Leens

In onze grotere kernen investeren we gericht, zodat elk dorp een bruisend thuis blijft voor alle generaties.

We werken met **masterplannen** voor:

- **Bedum**: versterken centrum en historische linten rond het Boterdiep.
- **Uithuizen**: woningbouw, centrumvernieuwing, bereikbaarheid en werkgelegenheid.
- **Winsum en Leens**: kansen voor wonen, voorzieningen en bereikbaarheid in samenhang.

Samen met u maken we onze prachtdorpen nog warmer en sterker.

3. Rondkomen in Het Hogeland

Voor veel mensen is de vraag scherp: kom ik rond, of zak ik door het ijs? In Het Hogeland mag niemand kopje onder gaan. We bepalen niet het minimumloon of uitkeringen, maar we zorgen wel dat hulp dichtbij, begrijpelijk en op tijd is. Want solidariteit betekent voor ons: samen dragen we elkaar.

3.1 Bestaanszekerheid in elk dorp

We hebben een hart voor wie hard werkt maar toch krap zit. Hulp moet **menselijk en dichtbij** voelen. Steeds meer huishoudens komen moeilijk rond. Daarom maken we **hulp eenvoudiger** en menselijker. Minimaregelingen moeten **duidelijk** zijn, met zo min mogelijk papierwerk. Bij schulden helpen we snel, liefst voordat het misgaat. En wie in een slecht huis woont met tocht en schimmel, moet merken dat de gemeente **naast hem staat**.

We maken hierover harde afspraken met partners, zoals woningcorporaties, energiebedrijven en hulpverleners. Wie zich meldt, **krijgt geen doolhof**, maar snel een gesprek met **iemand die meedenkt**. Bij nieuw beleid vragen we steeds: **wat betekent dit** voor mensen met een laag of middeninkomen?

We maken bestaanszekerheid tot speerpunt:

- een sterk en toegankelijk minimabeleid, **zonder** schaamtedrempels;
- vroege hulp bij schulden, met persoonlijke begeleiding en **één aanspreekpunt**;
- aanpak van **energiearmoede**, met isolatie waar nodig en steun als betalen niet meer lukt;
- afspraken met corporaties over onderhoud, geen schimmel en tocht, maar een gezonde woning als basis.

Want een gezond thuis is de basis voor een goed leven.

3.2 Kansen voor ieder kind

Ieder kind verdient een **zorgeloze jeugd**. Meedoen mag nooit afhangen van de portemonnee van ouders. Elk kind in Het Hogeland moet kunnen meedoen. Zwemles, sport, cultuur of een fiets mogen **niet afhangen** van een harde inkomensgrens. Gezinnen die **net boven het minimum** zitten vallen nu soms buiten de boot, terwijl het thuis krap is. Dat vinden wij **niet eerlijk**. Daarom kiezen we voor één helder **Kindpakket** met een glijdende schaal: wie het het hardst **nodig heeft** krijgt de meeste steun, maar ook werkende gezinnen met een kleine portemonnee kunnen hulp krijgen.

Wat we doen:

- we maken van bestaande regelingen één **overzichtelijk** Kindpakket met sport, cultuur, schoolspullen en waar nodig een fiets;
- **zwemles** krijgt een vaste plek in het Kindpakket;
- we stoppen met harde aan uit grenzen. We bouwen steun af in een **glijdende schaal**, zodat extra werken of meer verdienen **altijd loont**.
- we houden het **simpel**, één loket, snelle toekenning, zo min mogelijk papierwerk.

Zo gunnen we **élk kind** een **vliegende start**.

3.3 Eerlijk en respectvol omgaan met mensen

We koesteren respect voor wie jarenlang **zwaar werk** heeft gedaan en nu steun nodig heeft. In Het Hogeland wonen veel mensen die jarenlang zwaar werk hebben gedaan. Sommigen zijn letterlijk op. Wie afhankelijk is van een uitkering verdient **respect**, geen wantrouwen.

We erkennen dat niet iedereen weer volledig aan het werk kan. Re-integratie moet **realistisch** zijn: geen trajecten om het traject, maar kijken wat nog wel kan. Wie echt niet meer kan werken, moet kunnen rekenen op een **fatsoenlijke** uitkering en een vaste contactpersoon. Brieven en gesprekken houden we **menselijk** en begrijpelijk.

Zo laten we zien dat we **naast** de inwoners staan die hard hebben gewerkt en nu steun nodig hebben.

3.4 Dorpshuizen als multifunctioneel hart van het dorp

Niet elk dorp hetzelfde, maar wél een plek waar u zich thuis voelt en hulp vindt. **Dorpshuizen** zijn het warme **kloppende hart** waar we elkaar ontmoeten en helpen. Dorpshuizen en MFA's maken we tot echte **servicepunten**, niet alleen voor sport of vergaderen, maar ook voor ontmoeting en praktische hulp. De ontmoetingsagenda van Nij Begun is onze basis voor financiering. U merkt dit aan één herkenbaar **aanspreekpunt**, sneller antwoord en hulp dichterbij in uw dorp. Waar het kan organiseren we daar ook vaste spreekuren die op elkaar aansluiten, zodat u niet van loket naar loket hoeft.

3.4.1 Het Scandinavische model naar Hogelandse maat (dorpsstekken)

Niet elk dorp krijgt hetzelfde concept. Daarom bouwen we een netwerk van dorpsstekken op goed bereikbare locaties voor meerdere dorpen, groter waar het kan en kleiner waar het moet. Bij calamiteiten kunnen dorps huizen en MFA's uitvalsbasis zijn voor informatie, hulp en tijdelijke basisvoorzieningen. Daarom werken we met veiligheidsregio, hulpdiensten en dorpscoöperaties aan een praktische invulling, waar mogelijk met noodstroom, een warme plek, water, oplaadpunten en heldere rollen voor **vrijwilligers** en beheer.

Het huis van het dorp kan ruimte bieden aan verenigingen, kleine bedrijvigheid en een sociaal loket, en waar passend ook aan dorpscoöperatie, **makerspace**, dorpswinkel, **apotheekservicepunt**, lees of bibliotheekhoek en **cultuur**. Voorbeelden zien we al in Eenrum en Leens. Met Nij Begun middelen **versterken** en ontwikkelen we dit op meer plekken, te beginnen waar behoefte en draagkracht het grootst zijn, liefst gekoppeld aan sport en cultuur.

We benutten dorpsstekken ook voor werk en leerplekken via de Participatiewet, waar mogelijk met sociale werk en leerbedrijven zoals Golden Raand. De regels voor **paracommercie** moeten **passend zijn**, een dorps huis is geen regulier café. Ook willen we voorkomen dat dorps huizen vastlopen op hoge OZB-lasten. Daarom onderzoeken we een OZB-plafond of gerichte subsidieregeling. Zo houden we kernen levend, zonder dat iedereen voor alles naar Winsum of Uithuizen hoeft. Samen met u zorgen we dat niemand in Het Hogeland er alleen voor staat.

4. Verenigingen sterk, vrijwilligers voorop

Verenigingen zijn basisvoorzieningen. Vrijwilligers zijn de ruggengraat en het warme hart van ons Hogeland. Het Hogeland draait op vrijwilligers: trainers, bestuursleden, ouders, scheidsrechters en dorpsgenoten die sport, cultuur en zorg draaiende houden. Zonder hen valt alles stil. We zijn er trots op hoe u zich inzet. GemeenteBelangen ziet verenigingen als basisvoorziening en vrijwilligerswerk als iets dat leuk moet zijn, niet een formulierenstrijd. Samen houden we ons verenigingsleven sterk en gezellig.

4.1 Vrijwilligers zijn onmisbaar

Vrijwilligers verdienen **waardering** die u en zij merken en een gemeente die **naast de mensen staat**.

We zetten vrijwilligers centraal met **praktische hulp en duidelijke afspraken**:

- Waardering die u **merkt**, niet alleen een jaarlijkse foto.
- Een gemeente die **meedenkt en meewerkt**.
- Ruimte om te doen, met **minder regels en snellere antwoorden**.

4.2 Minder regels, meer doen

Want vrijwilligerswerk moet **plezier** blijven, samen maken we het makkelijker. Vrijwilligers mogen niet vastlopen op papierwerk. Daarom wil GemeenteBelangen:

- **Één Verenigingsloket** voor subsidie, accommodatie, vergunningen en veiligheid.
- **Kleine subsidie = klein gedoe**: korte formulieren, snelle beslissingen, lichte verantwoording.
- **Meldroute in plaats van vergunning** voor kleine, terugkerende evenementen (als het veilig kan).

4.3 Goede plekken om samen te komen

Een goed thuis voor verenigingen maakt alles mogelijk en gaat bloeien als de basis klopt. Veld, kleedkamer, dorps huis. Daarom investeren we in:

- **Meerjarig onderhoudsplan** voor sport- en dorpsaccommodaties.
- **Betaalbaar gebruik** van gemeentelijke ruimtes.
- **Steun bij verduurzaming** (isolatie, LED, ventilatie, drempels weg).

4.4 Meedoen moet betaalbaar blijven

Sport en cultuur zijn voor **iedereen**, ook als het thuis krap is, iedereen hoort erbij. We zorgen voor:

- **Regelingen** voor betaalbare contributies en materialen (met name voor jeugd).
- **Samenwerking** met verenigingen, scholen en welzijn om niemand buiten te sluiten.
- **Activiteiten dichtbij huis**, in dorpen én kernen.

4.5 Veilig, sterk en toekomstbestendig verenigingsleven

Vrijwilligers verdienen **duidelijkheid en veiligheid**. We bieden:

- **Praktische hulp** bij sociale veiligheid (vertrouwenscontact, VOG-routes, protocollen).
- **Onderzoek naar een servicebureau** voor vrijwilligersondersteuning (samen met de provincie).

Minder papierwerk, meer ondersteuning, zodat vrijwilligers kunnen doen waar ze goed in zijn: mensen verbinden en dorpen sterk houden. Samen met u houden we ons Hogeland bruisend en warm.

5. Werken met de Omgevingswet: één loket, duidelijke regels

De Omgevingswet moet het eenvoudiger maken, niet ingewikkelder want u verdient duidelijkheid als u iets wilt bouwen of veranderen in uw eigen dorp.

De Omgevingswet bundelt regels over bouwen, milieu, water en ruimte. Het doel is eenvoud: **één loket, één set duidelijke regels**, zodat inwoners en ondernemers weten waar ze aan toe zijn. Wij staan naast u met een toegankelijk omgevingsloket:

- **Duidelijk** (geen ambtelijke taal, maar B1-niveau).
- **Één vast aanspreekpunt**, zodat u uw verhaal niet steeds opnieuw hoeft te doen.
- **Inzicht in de voortgang** van uw aanvraag.

5.1 Lokale regie: keuzes die passen bij dorp en landschap

We kiezen voor wat écht bij ons Hogeland past. Ons unieke landschap en onze dorpen. Met de Omgevingswet nemen we als gemeente **meer regie**. In de Omgevingsvisie en het omgevingsplan leggen we vast wat past bij **onze dorpen, landschap en economie**. Dit doen we **samen met partners** zoals provincie, waterschap, Rijk en maatschappelijke organisaties, met **heldere doelen en een duidelijke aanpak**.

5.2 Participatie: eerst luisteren, dan besluiten

Want uw stem telt. We denken mee met uw leefwereld in uw straat en dorp.

Bij elk groot project hoort een **goed participatieplan**, geen afvinklijstje. We maken **eerlijke afspraken**:

- Wie we betrekken, wanneer en waarover.
- **Reacties krijgen altijd antwoord**: wat nemen we over en waarom (wel/niet)?
- **Adviesgroepen** van inwoners waar nodig.
- Zo denken we **niet alleen in systemen**, maar in de leefwereld van inwoners: wat merkt u ervan in uw straat en dorp?

6. Eemshaven als economische motor van Het Hogeland

De Eemshaven is een banenmotor maar onze inwoners moeten daar écht van meeprofitieren. Want welvaart is pas echt als die terugkomt in onze eigen dorpen en gezinnen.

6.1 Eemshaven: baten naar onze dorpen

We willen dat de groei van de haven voelt als een impuls voor ons allemaal. Sterker, leefbaarder en dichterbij huis. De Eemshaven is een **economische motor**, maar inwoners profiteren nog te weinig. We richten een **Hogelandster Investeringsfonds Leefbaarheid** in, waar **minstens 4% van de opbrengsten van windparken** naartoe gaat. Dit geld investeren we in **woningen, voorzieningen en leefbaarheid**. De gemeente neemt **extra regie** met een **Hogelandster Bod** richting Den Haag, Brussel en partners. Samen staan we sterker voor wat ons Hogeland verdient. Onze eisen:

- **30% van de werknemers** woont in Het Hogeland (nu 25%).
- **Woonkernen rond de haven** krijgen een impuls.
- **Bedrijven** passen bij onze regio en bieden hoogwaardige banen.
- **Infrastructuur** verbetert: verdubbeling N46 en N33, buitendijkse uitbreiding, en een **Eemshaven Energie Centrum** voor onderwijs en techniek.
- **Geen dorpen opofferen** voor havenplannen; Oudeschip blijft leefbaar.
- **Restwarmte en waterstof** helpen Het Hogeland van het gas af.
- **Goed OV** ontlast de wegen.

6.2 Leren en werken in de regio

We gunnen onze eigen Hogelandsters goede banen en een toekomst hier, dichtbij huis.

- **Onze Hogelandsters krijgen voorrang** op banen in de Eemshaven.
- **Harde afspraken** met werkgevers over stageplekken, leerwerkbanen en omscholing.
- **Praktijkroutes** voor vakmensen (techniek, bouw, installatie, logistiek, agro en zorg). Hierbij werken we samen met scholen, mbo, hbo, wo en werkgevers.
- **Bedrijven investeren in dorpen:** sponsoring, voorzieningen en goed OV.

Samen met u houden we economie en leefbaarheid in balans. Een Hogeland waar werk en thuis hand in hand gaan.

7. Lauwersoog en Lauwersmeer, toeristisch ankerpunt in balans

Lauwersoog is een werkdorp met haven en visserij, het Lauwersmeer is natuur en recreatie. Samen vormen ze een toeristisch knooppunt waar **we trots op zijn**. Nu legt iedereen zijn eigen plannen neer, maar wij kiezen voor één gebiedsprogramma onder de Omgevingswet, waarin haven, recreatie, natuur, mobiliteit en wonen samenkomen zodat **iedereen hier een warm welkom voelt**.

7.1 Eén koers, geen lappendeken

Samen maken we een samenhangend plan dat bij ons unieke gebied past.

- **Eén duidelijk programma** in plaats van losse besluiten.
- **Samenhang** tussen haven, recreatie, natuur, mobiliteit en wonen.

7.2 Lauwersoog en Lauwersmeer: Balans tussen bezoek en leefbaarheid

We willen een plek waar bezoekers én inwoners samen genieten. Complementair en in harmonie.

- Lauwersoog wordt het **toeristisch ankerpunt**, met sterke verbindingen naar **Schiermonnikoog, het Lauwersmeergebied en het achterland**. De beleving sluit aan op Schiermonnikoog, maar is

complementair, niet concurrerend. Lasten zoals **parkeerdruk en verkeer** mogen niet alleen in Lauwersoog landen, en baten zoals **werk en voorzieningen** ook niet alleen op Schiermonnikoog.

- We pakken **massaal en ongeordend parkeren** aan met slimme oplossingen en verbeteren **fiets-, wandel- en ruitpaden**. Ook zetten we in op **uitbreiding van Lauwersoog** en **herstructurering van de haven**. Samenwerking met **Noordoost Friesland** in visserijcultuur, routes en toeristische promotie is essentieel. Bij Defensie-activiteiten in het gebied moeten **natuur, recreatie en leefbaarheid** geborgd zijn.

7.3 Nieuw én meer natuurlijk

We maken Lauwersoog mooier en groener. Een plek om trots op te zijn.

- **Ontblikken van de haven** en verbeteren van binnen- en buitenhaven.
- **Lauwersmeer profiteert** van de status van het aangrenzende **Unesco-werelderfgoed Waddenzee**.
- Het Wereld Erfgoed Centrum (WEC) draagt bij aan het uitdragen van het **verhaal van de Waddenzee** en het Lauwersmeer, in goede afstemming met de omgeving en betrokken partners.

7.5 Schiermonnikoog hoort bij Het Hogeland

Met een knipoog: Schiermonnikoog voelt al als familie!

- Schiermonnikoog 'wandelt' al jaren onze gemeente binnen. **Geen nieuwe grenscorrectie** nodig. Als de punt van Schiermonnikoog afbreekt en een nieuwe plaat vormt, dan hengelen we dit eiland wel binnen!

Samen met u maken we Lauwersoog en Lauwersmeer een plek waar natuur, werk en recreatie hand in hand gaan. Een Hogeland om van te houden.

8. Landbouw en visserij zijn de ziel van Het Hogeland

Landbouw en visserij horen bij onze identiteit en zijn essentieel voor ons voedsel, ons unieke landschap en onze levendige dorpen. We zijn **trots op onze boeren en vissers** en hebben een warm hart voor hen. We willen dat jonge ondernemers hier ook in de toekomst perspectief hebben. Een sterke toekomst voor onze kinderen en kleinkinderen. Samen staan we schouder aan schouder voor een volwaardige landbouw.

Onze aanpak:

- **Landbouw als volwaardige economische pijler**, naast energie, industrie en toerisme.
- **Boeren structureel betrekken** bij gebiedsprocessen en planvorming.
- **Goede bereikbaarheid** voor erven en bedrijven, ook voor zwaar landbouwverkeer.
- **Ruimte voor neventakken** zoals boerderijwinkels, recreatie en kleinschalige verwerking.
- **Regels toetsen**: worden ze eenvoudiger of ingewikkelder voor ondernemers?

8.1 Boer als drager van voedsel en landschap

We koesteren onze familiebedrijven, zij zijn de basis van ons platteland.

- Waardering voor **familie- en gezinsbedrijven** als basis van het platteland.
- **Landbouw als economische pijler**.

8.2 Ruimte en regels: gemeente als bondgenoot

We staan naast onze agrarische ondernemers, met eenvoud en steun. De Omgevingswet moet **snel en eenvoudig** werken:

- Een toegankelijke gemeente voor boeren en buitengebied ondernemers, met **één herkenbaar aanspreekpunt** en snelle terugkoppeling.
- **Vergunningvrije erfaanpassingen** en lichte procedures voor nevenactiviteiten.

- **Geen extra gemeentelijke regels**, tenzij echt nodig.

8.3 Water, bodem, natuur: boer én natuur

Samen zorgen we voor een gezond landschap, waar boer en natuur hand in hand gaan.

Water en bodem zijn cruciaal. We werken samen met boeren en waterschap aan:

- **Watertransitie** en gebruik van oppervlaktewater voor proces- en koelwater in de Eemshaven.
- **Vergoedingen en beheercontracten** bij inzet van grond voor waterberging of natuur.
- **Geen zonneparken op goede landbouwgrond**.
- **Natuurcompensatie in minder vruchtbare gebieden**, niet in de hoogwaardige kleischil.

8.4 Visserij en kust

We hebben een hart voor onze vissers en de visserij, toekomstbestendig en in balans.

- **Toekomstbestendige kust- en garnalenvisserij**.
- **Samenwerking met vissers en natuurorganisaties** voor haalbare afspraken.
- **Steun voor initiatieven** die havens, visserij, toerisme en lokale afzet verbinden.

8.5 Dorpen en landbouw niet opofferen

Het Hogeland is **geen afvoerputje** voor plannen die elders niet passen. We kiezen daarom voor:

- **Zorgvuldig ruimtegebruik**: eerst bestaand gebied benutten, dan pas uitbreiden.
- **Geen dorpen opofferen** voor haven- of industrieplannen.
- We zoeken oplossingen zodat **zwaar en sneller landbouwverkeer** waar mogelijk via geschikte provinciale routes kan rijden, voor meer veiligheid en leefbaarheid in dorpen.

9. Afval, klimaat, energie en circulair

We willen dat u **minder betaalt** en **meer profiteert**. Zuinig op uw portemonnee én op ons unieke landschap.

9.1 Afval kan echt goedkoper en slimmer

Want eerlijk en efficiënt afvalbeheer betekent lagere kosten voor u. GemeenteBelangen wil dat inwoners minder betalen voor afval. Het huidige beleid haalt de landelijke VANG doelstellingen niet, terwijl we jaarlijks meer afval ophalen dan gepland. Dat kan eerlijker en efficiënter.

Onze plannen.

- Belonen van composteren, bijvoorbeeld met goedkopere groenafvaltarieven.
- Gratis storten van grofvuil ruimer maken.
- Slimmere papierinzameling. Verenigingen doen het ophaalwerk, maar ontvangen minder dan de gemeente int. De proef met blauwe Kliko-bakken in Pieterburen uitbreiden als deze succesvol is.

9.2 Energie en duurzaamheid. eerlijk, betaalbaar en met oog voor ons Hogeland

We kiezen voor energie die past bij ons. Met draagvlak en voordeel voor omwonenden en oog voor ons Hogeland. Draagvlak is onmisbaar. Daarom geldt: omwonenden moeten kunnen meedoen en voordeel kunnen hebben van projecten in hun omgeving. We benutten kansen zoals wind op zee, waterstof en restwarmte, maar we offeren dorpen en landschap niet op voor plannen die niet passen bij onze gemeente.

Datacenters en andere grootverbruikers kunnen alleen doorgaan als het Rijk ook zorgt voor het versterken van het elektriciteitsnet. Het kan niet zo zijn dat wonen, lokale bedrijvigheid en voorzieningen achteraan moeten sluiten op netruimte.

Deze lijn geldt ook voor groengas, batterijopslag en energiehubs: alleen met duidelijke randvoorwaarden, veiligheid en echte betrokkenheid van de omgeving.

9.2.1 Kerncentrales als opgelegd project vanuit het Rijk

Het Hogeland is ons thuis! **Geen plek** voor risico's die niet bij ons passen. Daarom is Het Hogeland geen geschikte plek voor een kerncentrale. We liggen in een aardbevingsregio, aan de kust en in een kwetsbaar landschap. We zijn **tegen kerncentrales**, maar volgen ontwikkelingen rond nieuwe technieken zoals thorium. Als het Rijk toch hiertoe besluit moeten:

- Inwoners meedelen in de opbrengsten via lokaal eigendom, lagere rekeningen of een gebiedsfonds.
- Schade en risico's moeten eerlijk worden afgedekt.

9.3 Circulair als het kan maar woonproductie voorop

Zuinig op grondstoffen, maar met prioriteit voor een thuis voor iedereen. We willen zuinig omgaan met grondstoffen, maar woningen blijven prioriteit. Circulariteit is een middel, geen doel op zich. Onze gemeente geeft het goede voorbeeld met een materialenbank voor hergebruik van bijvoorbeeld straatklinkers en lichtmasten.

9.4 Groen, natuur en biodiversiteit. Van berm tot boerenland

Een groener Hogeland voelt koeler, levendiger en als thuis en daar zijn we trots op. Goed groenbeheer zorgt voor schaduw, minder wateroverlast en meer natuur. We kiezen voor een toekomstbestendige aanpak.

Groenvoorziening en beheer

- Beter onderhoud van openbaar groen, met kwaliteitsnormen.
- We voeren landelijk beleid in de praktijk goed uit en pakken invasieve exoten in de openbare ruimte gericht aan, samen met waterschap en terreinbeheerders.
- Ruimte voor dorpsinitiatieven, bijvoorbeeld adoptiegroen en pluktuinen.

Biodiversiteit

- Bloemrijk gras in plaats van kort gazon.
- Ecologisch bermbeheer. Minder maaien, gefaseerd maaien en maaisel afvoeren.
- Samenwerking met boeren voor maatregelen die bedrijf en biodiversiteit helpen, bijvoorbeeld akkerranden.
- Resultaat. Een groener, koeler en levendiger Hogeland. Samen maken we Het Hogeland mooier.

10. Cultuur, toerisme en taal

Ons Hogeland heeft alles: een eeuwenoud cultuurlandschap, prachtig erfgoed, borgen, musea, een uniek dialect en talloze culturele bezienswaardigheden. We zijn er fier en trots op. Dit is ons thuis, onze identiteit.

10.1 GemeenteBelangen is fier en trots op ons Hogeland

Om het kleine te beschermen, moeten we **groter denken**. Samen maken we ons Hogeland nog sterker en aantrekkelijker. Met de ontwikkelingen in Lauwersoog, Eemshaven en onze ligging bij Groningen kunnen we **koploper worden in de vrijetijdseconomie**. Dat vraagt om een **ambitieuze visie** en betere toeristische infrastructuur.

10.1.1 Parelsnoer van Het Hogeland

Onze attracties liggen als parels aan een snoer. Samen geven ze extra glans aan ons geliefde Hogeland. De **Scheve Toren van Bedum, Noordpolderzijl, Menkemaborg, Berlagehuis in Usquert**. We willen ze beter verbinden met **goede routes, duidelijke informatie en ruimte voor ondernemers**, zodat bezoekers langer blijven en onze dorpen meeprofiteren.

10.2 Het verbinden van onze culturele parels tot één herkenbaar parelsnoer

Zodat ze samen extra glans geven aan Het Hogeland. Een plek om trots op te zijn en van te genieten. Concreet betekent dit dat we onder meer werken aan:

Cultuur, erfgoed en Groningse identiteit

We koesteren onze Groningse taal en cultuur, het hart van wie we zijn.

- Verbetering van het culturele parelsnoer.
- Stevige ondersteuning van de Waddenmusea.
- Ontwikkeling van een Berlage-architectuurmuseum in Usquert.
- Ulrum 2034 op de kaart zetten met een Hendrik de Cock jaar en passende museale invulling.
- Zoutkamp uitbouwen als cultuurvesting met bedrijvigheid en woningen.
- Pieterburen als toeristische hotspot houden met een spraakmakende invulling van het oude zeehondencrèche terrein.
- Een groot podium in Het Hogeland als centraal cultureel punt.
- Groningse taal en cultuur vast onderdeel maken van basis en voortgezet onderwijs.
- Jaarlijkse cultuurdag voor leerlingen in samenwerking met scholen en culturele partijen.

Toerisme, evenementen en regiomarketing

Samen maken we ons Hogeland aantrekkelijker voor bezoekers én voor onszelf.

- Toeristisch ondernemerschap vergroten en ondersteunen.
- Verbeterde regiomarketing met Marketing Groningen.
- Evenementenorganisaties faciliteren via een regionaal bureau.
- Inzetten op Nij Begun als financieringsbron voor cultuur en toerisme.

Bibliotheken als warme ontmoetingsplekken waar cultuur verbindt en steunt.

- Bibliotheken verder ontwikkelen als open ontmoetingsplekken.
- Informatiepleinen Digitale Overheid behouden en versterken.
- Elke bibliotheek voorzien van een Informatiepunt Digitale Overheid.
- Extra aanbod bij Biblionet met ruimere openingstijden.
- Nieuwbouw voor bibliotheken in Winsum en Bedum.
- Cultuur zien als basisvoorziening in het sociaal domein.
- Extra investeren in muziekverenigingen, vrijwilligersevenementen en bibliotheekwerk voor sociale samenhang en mentale gezondheid.
- Jongeren actief betrekken bij cultuur en vrijetijdsbeleid; niet over hen praten, maar met hen.

10.3 Recreatie en toerisme: goud in eeltige handen

Het Hogeland heeft goud in handen. Laten we er samen van genieten, met respect voor draagkracht. Wierdendorpen, kerken, Wad, Lauwersmeer, Zoutkamp, festivals als Op Roakeldais, musea en landschappen. We willen **recreatie en toerisme versterken**, met oog voor draagkracht.

Onze plannen:

- **Sterke toeristische structuur:** één loket, goede informatie, zichtbare routes.
- **Cultuur en erfgoed als motor:** steun voor musea en initiatieven.
- **Ruimte voor passend verblijf:** van kleinschalig logies tot groepsverblijf.
- **Kansen benutten:** ontwikkeling rond Onderdendam en Waterschapshuis.
- **Impuls voor iconen:** extra aandacht voor Zoutkamp en Noordpolderzijl.
- **Betere routes en bereikbaarheid:** fiets- en wandelverbindingen.
- **Balans en draagkracht:** groei mag, maar niet ten koste van natuur en leefbaarheid.
- **Slim financieren:** middelen uit Nij Begun voor cultuur en toerisme.

Grote structuren zijn nodig om het kleine te beschermen. Goed georganiseerd toerisme helpt de kleine

ondernemer, het dorp en de vrijwilliger. Zo blijft Het Hogeland bijzonder: open, authentiek en trots op zichzelf.

10.3.1 Vaarrecreatie: van Wad tot wierdedorp

Het weidse Groninger landschap is misschien wel op zijn mooist vanaf het water. Langs het Boterdiep, het Winsumerdiep, het Reitdiep en de vele maren zie je onze dorpen, kerktorens en akkers in alle rust aan je voorbijtrekken. Vaarrecreatie past bij Het Hogeland. Nuchter, kleinschalig en met de kop in de wind.

GemeenteBelangen wil dat je in onze gemeente goed kunt varen, aanleggen en weer verder kunt, zonder dat dit ten koste gaat van rust en natuur. Daarom zetten we in op:

- **Goede openbare aanlegplaatsen** in en bij dorpen, met bij voorkeur een bankje, prullenbak en eenvoudige voorzieningen
- **Extra trailerhellingen** voor sloepen, kano's en SUP boards.
- **Duidelijke informatie** voor vaarrecreanten, in samenhang met fiets en wandelroutes
- **Goede afspraken** met provincie en waterschappen over sluizen en bruggen.

Zo blijft het Hogeland vanaf zowel de weg als het water herkenbaar: open vergezichten, dorpen aan het water en genoeg plekken om even aan te leggen, een ijsje te halen of het dorp in te lopen.

11 Sociaal domein, onderwijs en jeugd

GemeenteBelangen staat voor zorg en ondersteuning dichtbij, met gelijke kansen voor iedereen en een Hogeland waar u zich gezien en gesteund voelt. We organiseren hulp preventief en voorliggend, zodat problemen eerder worden voorkomen. Waar nodig blijft maatwerk mogelijk.

11.1 Inclusieve samenleving en zorg: met een warm hart dichtbij

We organiseren hulp **preventief en voorliggend**, zodat problemen eerder worden voorkomen. Waar nodig blijft **maatwerk** mogelijk. We sturen op **samenwerking** tussen zorg, onderwijs, werk en wonen, en betrekken inwoners en de Adviesraad Sociaal Domein actief.

11.1.1 Preventie en voorliggende voorzieningen

We willen dat mensen **zelf verder kunnen** met hun netwerk en algemene voorzieningen. Waar dat niet lukt, moet **passende ondersteuning snel beschikbaar** zijn.

11.1.2 Samenwerking en integrale aanpak

We werken aan een **vitale samenleving** waarin iedereen zich gezien en gehoord voelt. Voor inwoners die het even niet redden, bieden we perspectief. We betrekken de Adviesraad Sociaal Domein en gaan actief in gesprek met inwoners. Problemen zoals schulden, eenzaamheid en psychische klachten vragen om een **integrale aanpak**.

11.1.3 Warme overgang van 18 min naar 18 plus

Niemand valt tussen wal en schip, ook onze jongeren niet. Jongeren lopen vaak vast bij de overgang van jeugdhulp naar Wmo. We regelen een **warmer overdracht** rond 18 jaar, zodat jongeren hun vertrouwde hulpverlener kunnen houden en niet tussen wal en schip vallen.

11.1.4 Zorg dichtbij en in kleine dorpen

Zorg die voelt als thuis, dichtbij en passend bij uw dorp. We verbinden zorg met bouwen en het opknappen van dorpen, met **passende woonvormen, digitale hulpmiddelen en zorgplekken**. In kleine dorpen willen we dat **begeleiding, dagbesteding en vervoer** goed beschikbaar blijven.

11.1.5 Heldere contracten en kosten transparant

U verdient duidelijkheid en geen verrassingen. We sturen op **kwaliteitseisen en transparante tarieven** in contracten met aanbieders, zodat inwoners niet voor verrassingen komen te staan. We letten op **alle kosten**, zoals vervoer en aanvullende diensten.

11.1.6 Huishoudelijke ondersteuning als basis

Huishoudelijke ondersteuning is voor veel inwoners een **basisvoorwaarde** om zelfstandig te wonen. We willen **duidelijke indicaties, betrouwbare aanbieders en voldoende tijd per huishouden**.

11.1.7 Voorliggende voorzieningen, sport, cultuur en bibliotheek

Sport, cultuur en bibliotheken verbinden ons en zijn **belangrijke voorliggende voorzieningen**. We verbinden deze met onderwijs via de **verrijkte schooldag**. Bibliotheken zijn ook plekken voor **digitale hulp** en ervaringsuitwisseling.

11.1.8 Mentale gezondheid en eenzaamheid

Laagdrempelige plekken voor rust en ontmoeting, want niemand hoeft zich alleen te voelen.

Daarom investeren we in **laagdrempelige initiatieven** zoals thuish kamers en Welzijn op Recept, die rust, ontmoeting en tijdige ondersteuning bieden.

11.1.9 Grip op kosten en effect

Elke euro doelmatig besteed, voor de beste zorg dichtbij. We blijven kritisch op de **oplopende kosten** in het sociaal domein. Elke euro moet **doelmatig en doeltreffend** worden besteed.

11.2 Zorginstellingen horen bij ons Hogeland

Zorginstellingen zoals 's Heeren Loo en Stichting Sprank zijn **belangrijk voor onze samenleving en economie**. We werken samen met deze instellingen om bewoners **veilig en prettig te laten wonen** en hen te laten **meedoen in het dorp**.

11.3 Onderwijs en gelijke kansen

We steunen de **Gelijke Kansen Alliantie** en willen dat kinderen van **0 tot 23 jaar** kunnen rekenen op onderwijs en ontwikkelkansen dicht bij huis. We zien kansen voor **samenwerking tussen scholen, mbo-instellingen en bedrijven**, zodat jongeren hier kunnen leren en stage lopen.

11.3.1 Kansen voor jongeren en een toekomstbestendig Hogeland

Jongeren in Het Hogeland moeten goed kunnen opgroeien, leren en hun toekomst opbouwen. Dat vraagt om goede scholen, **veilige fietsroutes** en plekken waar hun stem telt. We werken met scholen, verenigingen en jeugdhulp samen om problemen vroeg te signaleren en aan te pakken. **Jongeren denken mee** over plannen in hun dorp, zoals sport, ontmoetingsplekken en andere voorzieningen. Daarom ondersteunen we een **jongerenraad** en stimuleren we schoolprojecten zoals Democracy, waar jongeren oefenen met democratie en invloed.

De overstap naar een **duurzamer Hogeland** doen we nuchter en stap voor stap. We helpen inwoners en verenigingen met isolatie, zonnepanelen en energie-advies. Energiecoaches en eenvoudige regelingen zorgen dat juist ook mensen met een **kleine portemonnee** kunnen verduurzamen. Zo blijft Het Hogeland toekomstbestendig, **eerlijk en uitvoerbaar** voor iedereen.

11.4 Sport

Sport en bewegen zijn belangrijk voor een **gezonde samenleving**. We zetten in op:

- **Toegankelijkheid** voor iedereen.
- **Samenwerking** met verenigingen en partners.

- **Toekomstbestendige accommodaties.**
- **Ruimte voor vernieuwing** in het sportlandschap.

11.5 Mantelzorgers en vrijwilligers

Mantelzorgers en vrijwilligers zijn de **stille kracht** achter onze dorpen. We **ontzorgen en waarderen** hen met:

- **Respijtzorg en praktische hulp.**
- **Minder administratie** en een **eenvoudig digitaal loket.**
- Een **gemeentelijke vrijwilligersverzekering.**

12. Veilige dorpen en wijken

Veiligheid begint in de eigen straat. Een plek waar u zich met een gerust hart thuis voelt. Of u nu 's avonds naar huis fietst, bij de bushalte wacht of kinderen naar sport brengt, u moet zich veilig voelen. We nemen overlast, intimidatie en criminaliteit serieus en werken samen met politie, woningcorporaties, jongerenwerk en buurtinitiatieven.

12.1 Eerlijk en veilig in elk dorp

Meldingen verdwijnen niet in een la. Wie iets meldt, krijgt terugkoppeling en ziet actie, want uw gevoel van veiligheid staat centraal. Onze aanpak: Samen maken we onze straten netter en leefbaarder.

- **Overlast, rommel en vandalisme stevig aanpakken** voor nette, leefbare straten.
- **Goede verlichting en veilige oversteekplaatsen**, vooral rond scholen en sportvelden.
- **Snel en zichtbaar reageren** op meldingen.
- **Hechte samenwerking** met buurtpreventie, jongerenwerk en politie.
- **Eerlijke verdeling** van grote opgaven zoals asielopvang en energieprojecten, **geen dorp draagt alleen de lasten.**
- Veiligheid betekent ook **overzichtelijke verkeerssituaties** en **rust in woonstraten**. Doorgaand verkeer hoort op hoofdwegen; dorpsstraten zijn er om te wonen, lopen en fietsen.

12.2 Weerbare dorpen: geen ruimte voor ondermijning

Het Hogeland is een **rustige gemeente** waar mensen elkaar kennen en vertrouwen. Dat koesteren we met een warm hart. Juist daarom moeten we **alert zijn op ondermijning**. Criminelen zoeken plekken uit het zicht, zoals lege schuren of loodsen. We pakken dit **nuchter en praktisch** aan met politie, Openbaar Ministerie en partners. **Concreet betekent dit:**

- **Eén lijn in toezicht en handhaving:** sneller controleren en ingrijpen.
- **Ondernemers en vastgoedeigenaren helpen** met duidelijke informatie om "nee" te zeggen tegen verdachte huurders.
- **Melden heeft zin:** laagdrempelig en veilig melden.
- **Weerbaarheid in de praktijk:** samen met dorpen en bedrijven werken aan **veilige, nette erven en bedrijventerreinen.**
- Zo blijft Het Hogeland een **veilige plek** om te wonen, werken en ondernemen.

12.3 Georganiseerde vieringen en evenementen

Onze dorpen vieren graag samen. Tradities en evenementen horen bij het Hogeland. Tegelijk zien we dat vieringen, vooral rond oud en nieuw, soms zorgen voor overlast en onveilige situaties in woonstraten en dorpskernen. Dat vraagt om een andere aanpak.

Daarom onderzoeken we of we in meerdere grotere kernen ruimte kunnen maken voor goed ingerichte evenemententerreinen. Plekken waar activiteiten veilig en georganiseerd kunnen plaatsvinden, zoals:

- Kermis en dorpsfeesten.

- Sportevenementen en toernooien.
- Carbid schieten en paasvuren, waar dit kan en mag.
- Centrale vuurwerkshows, als lokale regels daarom vragen.

De gemeente kan daarbij faciliteren, met duidelijke afspraken, vergunningen die passen, basisvoorzieningen en veiligheid als randvoorwaarde. Maar we willen vooral dat de energie uit het dorp zelf komt. Daarom werken we samen met jongerenwerk, verenigingen en sleutelpersonen in het dorp, zoals kartrekkers, buurtcontacten en brugfiguren die in direct contact staan met jongeren.

We zoeken daarbij bewust de verbinding met het centrum, zodat horeca en voorzieningen kunnen meeprofiteren. Zo combineren we rust in woonwijken met ruimte voor ontmoeting en levendigheid. Praktisch, veilig en passend bij het karakter van onze dorpen.

12.4 Asielopvang in Het Hogeland

Wij vinden dat Nederland vluchtelingen menswaardig moet opvangen. De Spreidingswet is daarbij het kader. Voor Het Hogeland gaat het om 251 opvangplekken. Dat aantal is leidend en wat GemeenteBelangen betreft werkbaar, zolang de wet niet verandert.

Wij willen geen groot, permanent AZC in Het Hogeland. We kiezen voor kleinschalige opvang op meerdere plekken, bij voorkeur 1 tot 3 locaties, met duidelijke randvoorwaarden voor veiligheid, beheer en draagvlak. Bij grote en gevoelige besluiten beginnen we met luisteren, en leggen we vooraf heldere criteria vast. We zorgen voor een eerlijke spreiding, delen informatie gelijk en koppelen zichtbaar terug wat we met inbreng doen. Kleinschaligheid is beter voor de omgeving en helpt bij rust, begeleiding en integratie. De opvanglocaties worden betaald door het COA en niet door de gemeente of de inwoners van Het Hogeland.

Voor statushouders geldt dat wij fatsoenlijke huisvesting bieden binnen de wettelijke taak. Ook daarbij zorgen we voor een eerlijke spreiding en duidelijke communicatie richting dorpen en omwonenden.

13. Verkeer en mobiliteit

Zonder goede wegen, bruggen en fietspaden komt u nergens. Verbindingen maken ons Hogeland leefbaar en bereikbaar.

13.1 We staan voor veilige routes: asfalt waar het moet, fiets en OV waar het kan

Het Hogeland is groot in oppervlak. Een goede infrastructuur brengt ons dicht bij elkaar. Wij zijn de partij van het asfalt waar het moet, fiets en OV waar het kan, omdat verbindingen essentieel zijn voor werk, zorg en bruisende dorpen.

13.2 Goede wegen, veilige dorpen

Wij willen **rustige, veilige straten** waar u zich thuis voelt. Dorpsstraten zijn om te wonen, lopen en fietsen. Doorgaand verkeer hoort op de hoofdwegen.

Onze inzet.

- Wegen, bruggen en kruispunten **op orde**.
- **Verlichting** voor dorpen met veel verkeersdruk, zoals Onderdendam.
- Nieuwe oplossingen voor middeleeuwse dorpskernen. Omleidingen waar dat kan, minder autoverkeer en slimme parkeeroplossingen.
- Waar mogelijk **waren we doorgaand vrachtverkeer** uit dorpskernen en woonstraten.
- Bestemmingsverkeer blijft mogelijk voor winkels, bedrijven, bouw en hulpdiensten.
- Voor **landbouwverkeer** maken we met provincie en sector **eenduidige afspraken** over routes. Bij voorkeur **via provinciale wegen** en **niet** door de kernen, tenzij het echt niet anders kan.

- Waar nodig regelen we dit met verkeersbesluiten, duidelijke bebording, handhaving en een **veilige inrichting** van routes.

13.3 De Eemshaven groeit, de wegen groeien mee

Groei die voelt als voordeel voor ons allemaal, zonder onze dorpen te belasten.

- **Verdubbeling van de N46 (Eemshavenweg) en N33** voor veiligere en vlottere doorstroming.
- **Wegen moeten de groei van de Eemshaven bijbenen**, zonder dat dorpen de lasten dragen.

13.4 Fiets en kinderen veilig naar school

Veilige routes voor onze kinderen. Lopend of fietsend naar school, met **een gerust hart**. We bouwen voort op de stappen met (snel)fietsroutes en willen:

- **Tienjarenprogramma voor fietspaden**, met structureel geld voor aanleg en verbetering.
- **Voetgangers en fietsers vaker voorrang** in dorpskernen.
- **Veilige schoolroutes**, zodat kinderen lopend of fietsend naar school kunnen.

Sterke fietsverbindingen in de gemeente:

- **Veilige route Bedum-Warffum**, zodat kinderen naar scholen op Het Hogeland kunnen.
- **Snelle en veilige route Sauwerd-Bedum**, als schakel richting Groningen en tussen dorpen.

13.5 Oost-West, Lauwersoog en OV

Bereikbaarheid tot in de haarvaten, zodat elk dorp verbonden voelt.

- **Bereikbaarheid** gaat verder dan asfalt. Het gaat om benaderbaarheid tot in de haarvaten van de gemeente.
- Topprioriteit blijft een goede **Oost-West verbinding Winsum en Bedum om Onderdendam te ontlasten** en dorpen beter te verbinden.
- Lauwersoog moet **beter ontsloten worden**, passend bij de rol als werk en recreatiedorp.
- Openbaar vervoer dat werkt in de dorpen. Haltes blijven dichtbij en toegankelijk, en dienstregelingen sluiten aan op school, werk en zorg, zodat **kinderen in het dorp kunnen in en uitstappen** en niet **een uur hoeven te wachten** op de bus naar huis.
- Reguliere busverbinding Bedum-Winsum en een betrouwbaar trein- en busnetwerk in de hele gemeente.
- Het karrespoor Groningen Winsum is niet toekomstbestendig. We kijken naar betere bereikbaarheid van Winsum.

13.6 Bereikbaarheid van onze dorpen

Het Hogeland moet bereikbaar blijven, voor werk, school, zorg en bezoek. We zetten in op veilige wegen en dorpsroutes, goede spoorverbindingen en openbaar vervoer dat past bij school en werktijden. Bushaltes en stations moeten veilig en toegankelijk zijn, ook voor ouderen en mensen met een beperking. We blijven aandringen op betrouwbare dienstregelingen, goede aansluitingen en minder uitval. Meer tempo en samenhang, voor een Hogeland dat goed verbonden is. De mobiliteitsvisie komt nu voorzichtig tot uitvoering. GemeenteBelangen wil daarom:

- **Structureel geld reserveren** voor jaarlijkse investeringen in wegen, fietspaden, OV-knooppunten en verkeersveiligheid.
- **Verkeer koppelen aan andere programma's**, zoals Prachtdorpen, zodat straten niet alleen netjes, maar ook **veiliger en groener** worden.
- **Onze ambitie**: Het Hogeland in de **top 10 best bereikbare gemeenten** van Nederland.

13.7 Economie en werkgelegenheid

Lokale ondernemers: het kloppende hart van onze dorpen, we zijn er trots op.

- De gemeente is een **belangrijke werkgever**. We ontwikkelen een **overzichtelijke aanbestedingskalender** en ondersteunen **lokale ondernemers en het mkb**, die het kloppende hart van onze dorpen vormen.
- **Onze inzet:**
- **Maatwerk voor kleine kernen:** ruimte voor kleinere ondernemers, bij voorkeur aan de rand van dorpen.
- **Bedrijventerreinen in Bedum en Uithuizen uitbreiden**, met goede ontsluiting.
- **Agrarische sector ondersteunen:** deze biedt veel werkgelegenheid en is economisch belangrijk.
- **Duidelijke regels, snelle vergunningen** en minder rompslomp.
- **Lokale bedrijven kansen bieden** bij inkoop en aanbestedingen.
- **Bedrijventerreinen verduurzamen:** slimme laadpleinen voor toekomstperspectief.
- **Goed internet als basisvoorziening:** glasvezel en mobiel bereik in alle dorpen en buitengebied.
- **Bedrijfsopvolging ondersteunen:** familiebedrijven koesteren.
- **Koppeling tussen economie, onderwijs en Eemshaven:** afspraken over stages, leerwerkplekken en omscholing, zodat jongeren hier kunnen leren en werken.

13.8 Lokale economie en bedrijvigheid in dorpen

Eemshaven en Lauwersoog zijn belangrijke motoren, maar Het Hogeland draait ook op ondernemers in onze dorpen: bakkers, loonwerkers, installateurs, winkeliers, familiebedrijven en zzp'ers. Zij zorgen voor werk dichtbij huis, levendige straten en steun aan verenigingen. Samen versterken we wat ons Hogeland uniek maakt.

Onze aanpak:

- **Ruimte bieden** aan bedrijven die passen bij dorp en landschap.
- **Duidelijke en voorspelbare regels.**
- **Uitbreiden waar mogelijk**, zonder onnodige drempels.
- **Gemeente die meedenkt en problemen oplost.**
- Zo versterken we de **lokale economie**, houden we **werk en voorzieningen dichtbij** en blijven onze dorpen **economisch toekomstbestendig**.

Samen met u maken we Het Hogeland goed verbonden en economisch sterk. Een plek waar werk en thuis dichtbij elkaar liggen.

14. Financiën: stevig en nuchter

Wij willen een gemeente die **doet wat ze belooft** en **zuinig is op het geld van inwoners**. Elke euro die we uitgeven, is van ons allemaal. Daarom kiezen we voor **stabiel boekhouderschap, lage lokale lasten en een begroting die klopt**. Geen luchtkastelen, maar **duidelijke keuzes**. Tegelijk blijven we toegankelijk en dichtbij: u moet merken dat we zorgvuldig omgaan met uw geld en dat u ook begrijpt waarom we keuzes maken.

14.1 Rust en ritme in investeren

- Het Hogeland is een **ontwikkelgemeente**. We bouwen, vernieuwen en investeren met een **meerjarige investeringsagenda** om schommelingen te voorkomen. Dit geeft rust in de begroting en houdt lokale lasten stabiel. We gebruiken **externe langjarige financiering** waar mogelijk. Zo kunnen we blijven investeren in dorpen en wijken, zonder dat inwoners steeds opnieuw voor verrassingen komen te staan.

14.2 Ruimte om keuzes te maken zonder de rekening door te schuiven

Elke raadsperiode moet ruimte bieden voor politieke prioriteiten **zonder dat inwoners meteen meer betalen**. We houden bewust ruimte in de begroting voor verbeteringen die we nu kunnen doen, maar die

niet elk jaar nieuwe vaste kosten opleveren. Er is jaarlijks **drie miljoen beschikbaar als structurele vrije ruimte**. We streven naar het handhaven van deze vrije ruimte en zien kansen om deze te verdubbelen. Dat is verstandig reserveren, zodat we kunnen bijsturen als dat nodig is, zonder direct de portemonnee van inwoners te raken.

14.3 Riool en afval: basisvoorzieningen, geen verdienmodel

Riolering is een **basisvoorziening**. De gemeente hoeft daar geen winst op te maken. Als er structureel meer geld binnenkomt dan er in dat jaar nodig is voor onderhoud en investeringen, dan moeten we dat eerlijker en slimmer organiseren. We plannen investeringen beter en spreiden ze over meerdere jaren, zodat de rioolheffing waar mogelijk **omlaag** kan, zónder dat we inleveren op onderhoud, waterveiligheid en **toekomstbestendige riolen**. Het riool op orde, maar de rekening **niet onnodig hoog**.

Ook afval moet eerlijker en goedkoper. Als er door beleid geld overblijft, hoort **dat terug te vloeien** naar **lagere tarieven** of betere service. En wie goed scheidt of zelf composteert, moet dat ook merken. Goed gedrag moet lonen.

14.4 Geld terug naar dorp en wijk: lusten en lasten eerlijk delen

Opbrengsten uit energie, industrie en grote ontwikkelingen moeten **terugvloeien naar dorpen en wijken**, vooral waar de lasten worden gedragen. We sturen op **heldere afspraken** over een **gebiedsfonds of investeringsfonds voor leefbaarheid**. Dit fonds richten we bij voorkeur in als **onafhankelijke stichting** met duidelijke spelregels en publieke verantwoording. Opbrengsten uit groei zetten we in voor **concrete doelen** in dorpen en wijken: leefbaarheid, voorzieningen en steun voor ondernemers. Het **dorpenfonds en ondernemersfonds** houden we stevig op peil. Zo voelen dorpen en wijken niet alleen de lasten, maar merken ze ook zichtbaar de opbrengsten, in hun eigen omgeving.

14.5 Nij Begun slim benutten

Met middelen uit Nij Begun zijn er kansen om **dorpen en wijken zichtbaar te versterken**. We zetten dit geld **gericht in**, met duidelijke afspraken en zichtbare resultaten. We blijven nuchter: Nij Begun is **tijdelijk geld**. We voorkomen dat tijdelijke middelen leiden tot vaste lasten. We maken keuzes samen met dorpen en wijken, en laten zien wat er met het geld gebeurt, stap voor stap en in begrijpelijke taal.

14.6 Slimmer inkopen, scherper sturen, beter uitleggen

De gemeente koopt veel in: van onderhoud en groen tot ICT en zorg. Door **slimmer in te kopen** en verspilling te voorkomen, komt geld vrij. Dit geld gaat naar **lagere lasten, betere voorzieningen en meer leefbaarheid**. Ook bij zorg en Wmo sturen we scherper op contracten met **heldere kwaliteitseisen, transparante tarieven** en duidelijke afspraken. We leggen financiële keuzes uit in **gewone woorden**: wat doen we, wat kost het en wat merkt u ervan. En als u vragen hebt, krijgt u een duidelijk antwoord, zonder doorverwijscircus.

Lage lokale lasten blijven een **herkenbaar Hogeland-merk**. Waar mogelijk verlagen we lasten voor iedereen en regelen we **gerichte kwijschelding en steun** voor inwoners met een kleine beurs. Zo blijft de gemeente **betaalbaar, betrouwbaar en dichtbij**. Een gemeente die u begrijpt en die er is als u haar nodig hebt.

15. Hoe werkt de gemeente zelf?

De gemeente moet benaderbaar zijn en doen wat ze zegt. U merkt dat aan duidelijke regels, snelle reactie en een aanspreekpunt dichtbij.

15.1 Dienstverlening

Inwoners moeten ons makkelijk kunnen bereiken en snel duidelijkheid krijgen. Daarom verbeteren we onze telefonische bereikbaarheid, schrijven we brieven in B1 taal en zorgen we voor snelle terugkoppeling

op vragen en meldingen. Digitaal als het kan, hulp dichtbij als dat nodig is, met servicepunten en spreekuren in meerdere kernen. We willen dat:

- Binnen 1 werkdag reageren we inhoudelijk, of we geven een duidelijke terugkoppeling wanneer uw vraag wordt opgepakt.
- 90 procent van de vragen is binnen 3 dagen opgelost.
- We zijn goed telefonisch bereikbaar en communiceren in Helder Hogelands.
- Digitale dienstverlening is eenvoudig, met hulp voor wie digitaal minder vaardig is.
- Er zijn vaste spreekuren en servicepunten in meerdere kernen, met één herkenbaar aanspreekpunt en heldere reactietermijnen.

Zo weet u waar u terecht kunt en krijgt u sneller duidelijkheid.

15.2 Communicatie

- **Duidelijke informatie vooraf.**
- **Eerlijk over wat wel en niet kan.**
- **Altijd terugkoppeling** bij participatietrajecten.

15.3 Bedrijfsvoering en duurzaamheid

- **Gemeentelijke panden stap voor stap verduurzamen.**
- **Efficiënte en betaalbare afvalinzameling.**
- **Leren van andere gemeenten** en meedoen in benchmarks.

Zodat we slimmer werken en geld overhouden voor dorpen en wijken.

15.4 Jongeren en politiek: Jong geleerd, politiek dichtbij

Jongeren moeten **vroeg leren hoe gemeentepolitiek werkt** en **mee kunnen doen**. We maken meedoen laagdrempelig en praktisch. We zijn:

- **Voor een jongerenraad** en actieve rol voor jongeren in de politiek.
- **Voor vernieuwing en verjonging** in de raad en bestuur.

We ondersteunen initiatieven zoals **basisscholen die in de raadzaal een eigen dorp van de toekomst ontwerpen**. Zo ervaren kinderen spelenderwijs wat kiezen, samenwerken en besluiten betekent.

15.5 Het nieuwe gemeentehuis

We steunen **de bouw van een nieuw, duurzaam gemeentehuis**, omdat nieuwbouw **onder aan de streep goedkoper** is dan opknappen. We willen daarbij dat het voordeel ook zichtbaar terugkomt in de dorpen.

We stellen **harde voorwaarden**:

- **Voor elke euro geïnvesteerd in het gemeentehuis**, gaat de komende 10 jaar **één euro naar een Leefbaarheidsfonds** voor dorpen en kernen.
- Dit fonds wordt mogelijk gemaakt via **interne besparingen en externe financiering**.

Zo investeert de gemeente niet alleen in zichzelf, maar ook in uw leefomgeving.

15.6 Bestuursstijl

We besturen:

- **Zonder ruzie, maar nuchter en duidelijk.**
- **Doen wat we beloven** en zijn eerlijk als iets niet lukt.
- **Eerst luisteren, dan beslissen.**
- **Geen Haagse taal**, maar gewoon uitleggen wat u ervan merkt.

Dichtbij, respectvol en met oog voor wat er speelt, ook in uw dorp.

15.7 Inwoners betrekken en helder bestuur

We staan voor **open en betrokken bestuur** en luisteren naar inwoners via **dorpsavonden**, dorpsbelangen, enquêtes en wijk- en dorpsplannen.

15.7.1 Burgerberaad. Gemeenteraad blijft aan zet

We nemen de uitkomsten van de pilot serieus, maar vinden dat goede betrokkenheid vooral begint bij een gemeente die zelf anders werkt.

Het huidige burgerberaad wordt geen tweede raad naast de gekozen gemeenteraad. De gemeenteraad blijft verantwoordelijk voor afweging en besluitvorming.

Een burgerberaad wordt alleen ingezet bij duidelijk afgebakende vragen, met een heldere gekaderde opdracht en transparante spelregels vooraf. De uitkomsten zijn een advies en worden altijd zichtbaar teruggekoppeld, ook als iets niet kan en waarom.

We blijven **investeren** in directe vormen van betrokkenheid in de dorpen, waar onze inwoners het beste weten wat nodig is.

Er worden voorlopig geen nieuwe burgerberaden opgestart. Eerst evalueren we wat het huidige traject oplevert en wat daarvan echt van meerwaarde is voor het werk van de raad.

15.7.2 Regiodeal en Vakland Het Hogeland

We zijn kritisch op de regiodeal Het Hogeland. We willen volledige transparantie over kosten, opbrengsten en resultaten en maken nieuwe afspraken over effect en verantwoording. De samenwerking met Vakland Het Hogeland beoordelen we opnieuw op aantoonbare meerwaarde zodat inwoners weten wat het oplevert en waar het geld naartoe gaat.

16. Slot

Het Hogeland staat voor **grote keuzes**. Over **wonen, werk, energie, landbouw, zorg en leefbaarheid**. Keuzes die bepalen hoe we hier samen leven, werken en genieten van ons prachtige gebied. Wij zien niet alleen de uitdagingen, maar vooral de **kansen**. Kansen om ons Hogeland **sterker, socialer en toekomstbestendiger** te maken.

Met onze Groninger nuchterheid, goud in eeltige handen en de kop d'r veur bouwen we samen met u verder. Aan een gemeente waar iedereen zich thuis voelt. Waar we **zorgen voor elkaar, kansen creëren voor jong en oud en ons unieke landschap koesteren**. Waar we **slim investeren** in wonen, werk en leefbaarheid, zodat ook toekomstige generaties hier met trots kunnen wonen, werken en leven. Gewoon, betrokken en dichtbij, in woord en in daad.

Wij **durven te kiezen** voor een sterk, warm en betrokken Hogeland, met eerlijk bestuur, duurzame groei en een samenleving waar niemand buiten de boot valt.

Doet u mee? Kiest u voor ons? Samen maken we het verschil voor ons allemaal, voor ons Hogeland.